

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/1995 vp

Hallituksen esitys vuonna 1996 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 26 päivänä syyskuuta 1995 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 103/1995 vp vuonna 1996 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 30 päivänä toukuuta 1995 valiokuntaan lähettämän ed. Paasilinnan ym. toivomusaloitteen 270/1995 vp eläkkeensaajien kansaneläkevakuutusmaksun perimisestä luopumisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, erikoissuunnittelija Minna Liuttu ja finanssisihteeri Lars Koltola sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paavo Kytömäki valtiovarainministeriöstä, erikoistutkija Timo Karjalainen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta, taloussuunnittelupäällikkö Hannu Häyry kansaneläkelaitoksesta, asiamies Markus Äimälä Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Palvelutyöntäjistä, tutkimussihteeri Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaali- ja terveyspoliittinen asiamies Riitta Työläjärvi Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta, lakimies Markku Kojo Akavasta, jaostopäällikkö Kaarina Knuuti Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, erikoistutkija Teuvo Junka Valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta, tutkimusohjaaja Olavi Rantala Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksesta ja professori Jorma Sipilä.

Esityksessä ehdotetaan yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvan työnantajan kansaneläkemaksuksi vuonna 1996 yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 prosenttia ennakkopidätyksen alaisesta palkasta. Kansaneläkemaksu olisi 2,40 prosenttia valtion liikelaitoksista annetun lain alaisissa liikelaitoksissa.

Yksityisen työnantajan ja mainitun liikelaitoksen sairausvakuutusmaksu olisi 1,60 prosenttia palkoista.

Julkisten työnantajien kansaneläkemaksu olisi 3,95 prosenttia palkoista. Työnantajan sairausvakuutusmaksu olisi valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalta ja kuntayhtymältä sekä kunnalliselta liikelaitokselta 2,85 prosenttia. Kirkkotyönantajan sairausvakuutusmaksu olisi 7,85 prosenttia. Työnantajan lapsilisämaksua ei ehdotuksen mukaan peritä vuonna 1996.

Vakuutetulta ei perittäisi kansaneläkevakuutusmaksua vuonna 1996. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi 1,90 penniä veroäyryltä ja yli 80 000 äyriä menevältä osalta 3,35 penniä veroäyryltä. Eläketuloa saavalta henkilöltä perittäisiin lisäksi sairausvakuutusmaksua 3 penniä veroäyryltä. Vakuutusmaksun korotus olisi kuitenkin enintään kolme prosenttia veronalaisesta eläketulosta.

Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi vuoden 1996 lopulla vahvistettaisiin 8 prosenttia kyseisten vakuutusien vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi olisi mahdollista siirtää varoja rahastosta toiseen. Valtio vastaisi takuusuorituksella kansaneläkelaitoksen rahastojen maksuvalmiudesta. Valtio ei vuonna 1996 osallistuisi sairauspäivärahan ja vanhempainrahan kustannuksiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 1996 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lisäksi esityksellä on yhteys useihin muihin kansaneläkelaitoksen rahoitusta, kuntien valtionosuuksia sekä tapaturma- ja liikennevakuutuksesta perittävää maksua koskeviin hallituksen esityksiin.

Hallituksen esitykseen sisältyvät rahoitusta koskevat lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Toivomusaloitteessa 270/1995 vp ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kansaneläkevakuutusmaksun perimisestä luopumiseksi ja eläkkeensaajien kansaneläkevakuutus- ja sairausvakuutusmaksun korotuksista luopumiseksi vuoden 1996 alusta lukien.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, että esitys selkeyttää vakuutusperiaatteen soveltamista kansaneläke- ja sairausvakuutusjärjestelmässä. Varsinkin etuuden saajalta eli eläketuloa saavalta peritty järjestelmän rahoittamiseksi tarkoitettu maksu on ollut yleisten sosiaalivakuutusta koskevien periaatteiden vastainen. Kun lisäksi kansaneläkkeen pohjaosa esitetään hallituksen esityksessä 119/1995 vp poistettavaksi tietyn suuruisen työeläkettä saavilta ja käsitteenä häviää, selkeyttää ns. vakuutetun maksun poistaminen järjestelmää ja osoittaa, että kansaneläke rahoitetaan veroilla ja veronluonteisilla työnantajan kansaneläkemaksuilla. Vastaavasti sairausvakuutus on edelleen selkeästi vakuutusjärjestelmä ja vakuutetun maksun periminen on perusteltua.

Sosiaaliturvan rahoituksen on oltava kestäväällä ja vakaalla pohjalla. Kaikkia työnantajia

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Perho ja jäsenet Huotari, Huuhta-

niiden julkisesta tai yksityisestä luonteesta riippumatta olisi kohdeltava tasapuolisesti eivätkä maksut saisi vääristää kilpailua. Tämä on erityisen tärkeää siitä syystä, että valtio ja kunta toimivat kasvavassa määrin kilpailutilanteessa yksityisen sektorin kanssa ja sosiaaliturvamaksuilla sekä eläkemaksuilla on merkittävä vaikutus kilpailutilanteeseen.

Palkkaperusteisten maksujen tulisi suosia työvoimavaltaita yritystoimintaa. Pienyrittäjien asema merkittävinä työllistäjinä on otettava erityisesti huomioon.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Vielä valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloite 270/1995 vp hylättäisiin.

nen, Hyssälä, Kaarilahti, Kokkonen, Kuoppa, Lämsä, Manninen, Peltomo, M. Pietikäinen, Rask, Soininvaara, Vehkaoja ja Viljamaa.

Vastalause

Sosiaaliturvamaksujen taso ja porrastus vaikuttavat sosiaaliturvan kohdentumiseen, julkisten ja yksityisten palvelujen tuottajien väliseen suhteeseen sekä vakuutus- ja verorahoituksen eroihin. Niillä on myös merkittäviä työllisyys- ja tulonjakovaikutuksia.

Eduskunta on useasti edellyttänyt, että työnantajan sosiaaliturvamaksuja koskevaa lainsäädäntöä kehitetään siten, että työvoimavaltaitten yritysten asemaa parannetaan. Viimeksi näin tapahtui eduskunnan vastauksessa hallituksen esi-

tykseen laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 268/1994 vp), jolloin eduskunta sosiaaliturvamaksujen osalta totesi:

”Sosiaaliturvajärjestelmän rahoituksen kokonaisuudessa on pyrittävä työllisyyden kannalta myönteisiin vaikutuksiin sekä viennin ja tuonnin aseman huomioon ottamiseen. On myös selvitetävä uusien rahoitusmahdollisuuksien käyttökelpoisuus. Maksujen porrastus on selvitetävä ottaen huomioon mainitut näkökohdat.”

Hallituksen esityksessä ei ole työllisyyteen myönteisesti vaikuttavia elementtejä. Esityksellä helpotetaan suurituloisten maksuja selvästi enemmän kuin pienituloisten. Sen seurauksena lapsiperheiden ja muiden pienituloisten sosiaaliturvaa ollaan leikkaamassa. Toimenpiteet heikentävät kotimaista kulutuskysyntää ja lisäävät työttömyyttä.

Vuonna 1996 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevan lainsäädännön sisältämät esitykset tulisi yhteensovittaa työttömyysvakuutusmaksun alentamisesityksen kanssa siten, että suurimmat helpotukset kohdistuisivat pienituloisimmille henkilöille ja työvoimavaltaisille pk-yrityksille.

Mielestämme vakuutettujen sairausvakuutusmaksun alennus olisi tullut toteuttaa niin, että maksu on 1,90 penniä kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä 150 000 äyriin saakka ja sen ylittävältä osalta edelleen 3,80 penniä.

Tämän lisäksi valiokunnan olisi pitänyt mielestämme todeta:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus antaessaan esitystä työttömyysvakuutusmaksun alentamisesta ja porrastamisesta ottaa huomioon eduskunnan edellyttämät työllisyyden kannalta myönteiset vaikutukset sekä helpotusten suuntaamisen ensisijaisesti pienituloisten hyväksi ja yhteensovittaa sen käsiteltävänä olevaan lakiin sekä antaa välittömästi yhteensovituksen edellyttämät lainmuutosesitykset.”

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön mukaisina ja että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

2.

Laki

vuodelta 1996 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, maksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1996 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksu on

kuitenkin 3,80 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 150 000 äyriä. Vakuutusmaksua määrättäessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaisissa (1535/92) säädetään.

2—4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 1995

Jorma Huuhtanen
Eero Lämsä

Liisa Hyssälä
Hannes Manninen

